

**Vabariigi Valitsuse määruse
"Kurtna maastikukaitseala kaitse-eeskiri" eelnõu**

SELETUSKIRI

1. Sissejuhatus

„Looduskaitseaduse“ (RT I 2004, 38, 258; 53, 373) § 10 lõike 1 ja § 11 lõike 1 alusel on Vabariigi Valitsusel õigus määrusega võtta ala kaitse alla ning kehtestada ala kaitsekord. Kavandatava Kurtna maastikukaitseala territoorium on olnud suures osas kaitse all alates 8. juunist 1987, mil Eesti NSV Ministrite Nõukogu võttis määrusega nr 319 „Vilsandi Riikliku Looduskaitseala kaitsetsooni ja Kurtna maastikukaitseala moodustamine” selle kaitse alla. „Looduskaitseaduse” § 91 lõikele 1 kehtivad enne selle seaduse jõustumist kaitse alla võetud kaitsealade ja kaitstavate looduse üksikobjektide kaitseks kehtestatud kaitse-eeskirjad ja kaitsekord seni, kuni kehtestatakse „Looduskaitseaduse” alusel uued kaitse-eeskirjad. Seega ei võeta määrusega kaitse alla uut ala, vaid laiendatakse olemasolevat kaitstavat loodusobjekti ning kehtestatakse uus kaitse-eeskiri.

Esitatava Vabariigi Valitsuse määruse eelnõu on koostanud Keskkonnaministeeriumi Ida-Virumaa keskkonnateenistuse looduskaitse spetsialist Kristi Prosin, eelnõuga kavandatud kitsenduste vajalikkust, „Looduskaitseadusele“ vastavust ja seletuskirja nõuetekohast vormistust kontrollis Keskkonnaministeeriumi spetsialist Herdis Fridolin (tel 626 2879). Eelnõu keeleteimetaja oli Enel Ormus (tel 626 2906) ja eelnõu õigusekspertiisi tegi õigusosakonna jurist Margus Kõiva (tel 626 2904).

2. Eelnõu sisu

Kaitseala eesmärk on Kurtna järvederikka mõhnastiku maastikuilme, unikaalsete järveökosüsteemide ja koosluste, sealhulgas EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7-50; C 241, 29.08.1994, lk 175; L 305, 08.11.1997, lk 42-65; L 236, 23.09.2003 lk 667-702; L 284, 31.10.2003, lk 1-53) I lisas nimetatud elupaigatüüpide kaitse: liiva-alade vähetoitelised järved (3110 - ^sulgudes on siin ja edaspidi kaitstava elupaigatüübi koodinumber vastavalt EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ lisale), vähe-kuni kesktoitelised mõõdukalt kareda veega järved (3130) ning vähe-kuni kesktoitelised kalgiveelised järved (3140), säilitamine ning sellega seotud puhkeväärtuste kaitse ja tutvustamine.

Kaitseala on tsoneeritud kolme sihtkaitsevööndisse ja ühte piiranguvööndisse. Sihtkaitsevööndid on vajalikud järve-elupaikade kaitsenõuete ning metsakoosluste looduslikuma arengu paremaks tagamiseks. Sihtkaitsevööndeid on kolm, kuna planeeritavad tegevused, mida näeb ette kaitsealale koostatav kaitsekorralduskava, on mõnevõrra erinevad ja leiavad kavas käsitlemist vööndite kaupa.

Kaitse-eeskirjaga on inimestel lubatud kaitsealal viibida, korjata marju, seeni ja muid metsa kõrvalsaadusi. Telkida ja lõket teha võib kaitseala valitseja poolt ettevalmistatud kohtades. Õuemaal on lubatud telkida ja lõket teha omaniku loal. Rahvaüritusi selleks ettevalmistamata kohtades võib korraldada kaitseala valitseja nõusolekul. Lubatud on kaitseala teedel sõidukiga sõitmine ja mootorita ujuvvahendiga sõitmine kaitseala vetel. Väljaspool teid on lubatud sõita järelevalve ja päästetöödel, valitsemisega seotud töödel, metsatöödel ja poollooduslike

koosluste hooldamisel ning kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustööl. Kaitsealal on lubatud jahipidamine 1. oktoobrist kuni 29. veebruarini välja arvatud ajujaht. Lubatud on harrastuskalapüük, välja arvatud püük nakkevõrguga ja põhjaõngejadadega.

Kaitsealal ei ole lubatud ilma kaitseala valitseja nõusolekuta muuta katastriüksuse kõlvikute piire ega kõlviku sihtotstarvet, koostada maakorralduskava ja teostada maakorraldustoimingud, väljastada metsamajandamiskava, kinnitada metsateatist, kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut, anda nõusolekut väikeehitise, sealhulgas lautri või paadisilla ehitamiseks, anda projekteerimistingimusi ning anda ehitusluba.

Kaitseala sihtkaitsevöönd on kaitseala osa seal väljakujunenud või kujundatavate looduslike ja pool-looduslike koosluste säilitamiseks. Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud tee, tehnovõrgu rajatise või tootmisotstarbeta ehitise püstitamine kaitsealal paikneva kinnistu või kaitseala tarbeks ja olemasolevate ehitiste, sealhulgas teede, hooldustööd, õpperadade rajamine, metsakoosluste kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile, kusjuures kaitseala valitsejal on õigus esitada nõudeid raieaja ja tehnoloogia, metsamaterjali kokku- ja väljaveo ning puistu koosseisu ja täiuse osas. Samuti on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud võõrtaimeliikide eemaldamine ja kraavide teaduslikult põhjendatud sulgemistööd.

Kaitseala piiranguvööndis on majandustegevus lubatud. Keelatud on uue maaparandussüsteemi rajamine, veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmine ning uute veekogude rajamine, maavara ja maa-ainese kaevandamine, puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine, uuendusraie, välja arvatud turberaie ning biotsiidi ja taimekaitsevahendi kasutamine. Uusi ehitisi, kaasa arvatud ajutisi ehitisi on piiranguvööndis lubatud püstitada ainult kaitseala valitseja nõusolekul.

Kaitseala tüübiks on valitud maastikukaitseala, kuna suurem osa kaitsealast asub eramaal ning on või on olnud mõjutatud inimtegevusest. Päris looduslike koosluste osakaal on väike ja neile on võimalik tagada kaitse tsoneeringuga kehtestatud piirangutega.

Kaitseala kaitsekorra väljatöötamisel on arvestatud kaitsealal esinevaid kaitseväärtusi ja kaitse-eeskirja tsoneeringule ja kaitsekorrale koostatud ekspertarvamust. Kaitse-eeskirjaga kehtestatavad piirangud on sätestatud sellises ulatuses, et need tagaks kaitsealal esinevate looduslike elupaikade soodsa seisundi. Leebem kaitseriim seaks ohtu kaitseala kaitse-eesmärkide saavutamise ja kaitseväärtuste säilimise.

Kurtna maastikukaitseala pindala on 2805 ha, millest eramaa moodustab umbes 154 ha.

3. Maaomanike seisukohad

Vastavalt "Looduskaitseaduse" § 91 lõikele 7 viiakse algatatud kaitse-eeskirja kehtestamise menetlus lõpule algatamise ajal kehtinud seaduse kohaselt. Vastavalt "Kaitstavate loodusobjektide seaduse" § 5 lõikele 8 on kinnisasja omanikke maastikukaitseala laiendamisest ja seal kehtima hakkavast kaitse-eeskirjast teavitatud posti teel. Välja saadeti 15 kirja ning paluti avaldada arvamust, teha ettepanekuid ja esitada pretensioone. Kirjad sisaldasid teadet, et kui kinnisasja omanik pretensioone ning ettepanekuid ei esita, loetakse kaitse-eeskiri kinnisasja omaniku poolt kooskõlastatuks.

Oma arvamuse on esitanud järgmiste maaüksuste omanikud:

	Maatüksus	Pindala (ha)	Märkuse sisu	Tulemus
1	Linajärve 22901:003:0051	1.44	Nõus	
2	Mäekalda 22901:003:0019 ja 22901:003:0020	0.23 0.51	Ei nõustu, soovib oma õuel pidada sünnipäevi rohkem kui 50 inimesega ilma kaitseala valitsejaga kooskõlastamata	Omanikel on oma õuemaal ürituste korraldamine lubatud
3	Meekalda 22901:003:0021 ja 22901:003:0022 Meepoti 22901:003:0047	0.41 0.1 0.04	Nõus	
4	Mäeveeru 22901:003:0023	0.33	Nõus	
5	Nurmekundi 22901:001:0068	2.14	Nõus	
6	Margarita 22901:003:0044	0.51	Nõus	
7	Räätsmäe 22901:003:0046	1.10	Nõus	
8	Kesknõmme 22901:003:0053	25.59	Nõus	
9	Liivakünka 22901:003:0073	5.62	Nõus	
10	Taganõmme 22901:003:0054	47.48	Nõus	
11	Kuuse 22901:003:0013	0.73	Nõus	
12	Veski 22901:003:0049	36.36	Nõus	
13	Otsanõmme 22901:003:0040	18.2	Nõus	

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Kurtna maastikukaitseala kaitsekorra kavandamisel on lähtutud "Looduskaitseseaduses" esitatud nõuetest ning arvestatud vastavust Euroopa Ühenduse õigusele, eelkõige EÜ nõukogu direktiivile 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7-50; C 241, 29.08.1994, lk 175; L 305, 08.11.1997, lk 42-65; L 236, 23.09.2003 lk 667-702; L 284, 31.10.2003, lk 1-53) ja EÜ nõukogu direktiivile 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (EÜT L 103, 25.04.1979, lk 1-18; L 291, 19.11.1979, lk 111; L 319, 07.11.1981, lk 3- 15; L 233, 30.08.1985, lk 33-41; L 302, 15.11.1985, lk 218; L 100, 16.04.1986, lk 22 -25; L 115, 08.05.1991, lk 41-55; L 164 , 30.06.1994, lk 9-14; -C 241, 29.08.1994, lk 175; L 223, 13.08.1997, lk 9-17; L 236, 23.09.2003, lk 667-702). Väärtuslikum osa Kurtna maastikukaitsealale jäävatest järvedest on Vabariigi Valitsuse 2004. a 05. augusti korralduse nr 615-k "Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri" (RTL 2004, 111, 1758) p 2 alapunkti 137 kohaselt määratletud Natura 2000 loodusalana.

4. Määruse mõju ja rakendamiseks vajalikud kulutused

Määruse jõustumisele peab järgnema erinevate maamaksu määrade kinnitamine, mis tuleneb määrusega kehtestatavatest majanduspiirangutest. Sellega korrigeeritakse ühtlasi valdade eelarvesse laekuva ja riigi eelarvest kompenseerimist vajava maamaksu suurust.

Määruse jõustumine ei too kaasa organisatsioonilisi muudatusi.

5. Määruse jõustumine

Määrus jõustub Riigi Teataja seaduse (RT I 1999, 10, 155; 2001, 24, 133, 93, 565; 2002, 44, 283) § 5 lõikes 5 sätestatud ajal, s.o üldises korras.

6. Eelnõu kooskõlastamine

Kurtna maastikukaitseala kaitse-eeskirja eelnõu ja seda käsitleva eksperdiarvamuse on kiitnud heaks Ida-Viru Maavalitsus, Toila Vallavalitsus, Jõhvi Vallavalitsus ning Illuka Vallavalitsus. Määruse ettevalmistamisel on arvestatud Ida-Viru Maavalitsuse ettepanekutega:

Märkuse tegija	Märkuse sisu	Tulemus
Ida-Viru Maavalitsus	Täiendada eeskirja punktiga, mis kohustab kõikide raiejäätmete põletamise tuleohutul ajal, ning kohustab raietöid tegema ainult talveperioodil	Kaitseala valitsejal on õigus seada nõudeid raieaja ja raielangi puhastamise viiside osas
Ida-Viru Maavalitsus	Ei pea vajalikuks järvedes ujumise keelustamist	Märkusega arvestatud
Ida-Viru Maavalitsus	Kaitseala läänepiir peab jääma ühtseks nn vana kaitseala piiriga, et tagada Pannjärve liivakarjääri laiendus	Piiri muudetud, kuid liivakarjääri laiendus tagatud
Ida-Viru Maavalitsus	Vajalikud on täiendavad uuringud Vasavere veehaarde kasutamiseks ja vastavate limiitide kinnitamiseks	Täiendavate uuringutega tegeleb AS Entek ja AS Eesti Veevärk

Villu Reiljan
Keskkonnaminister

Annika Velthut
Kantsler